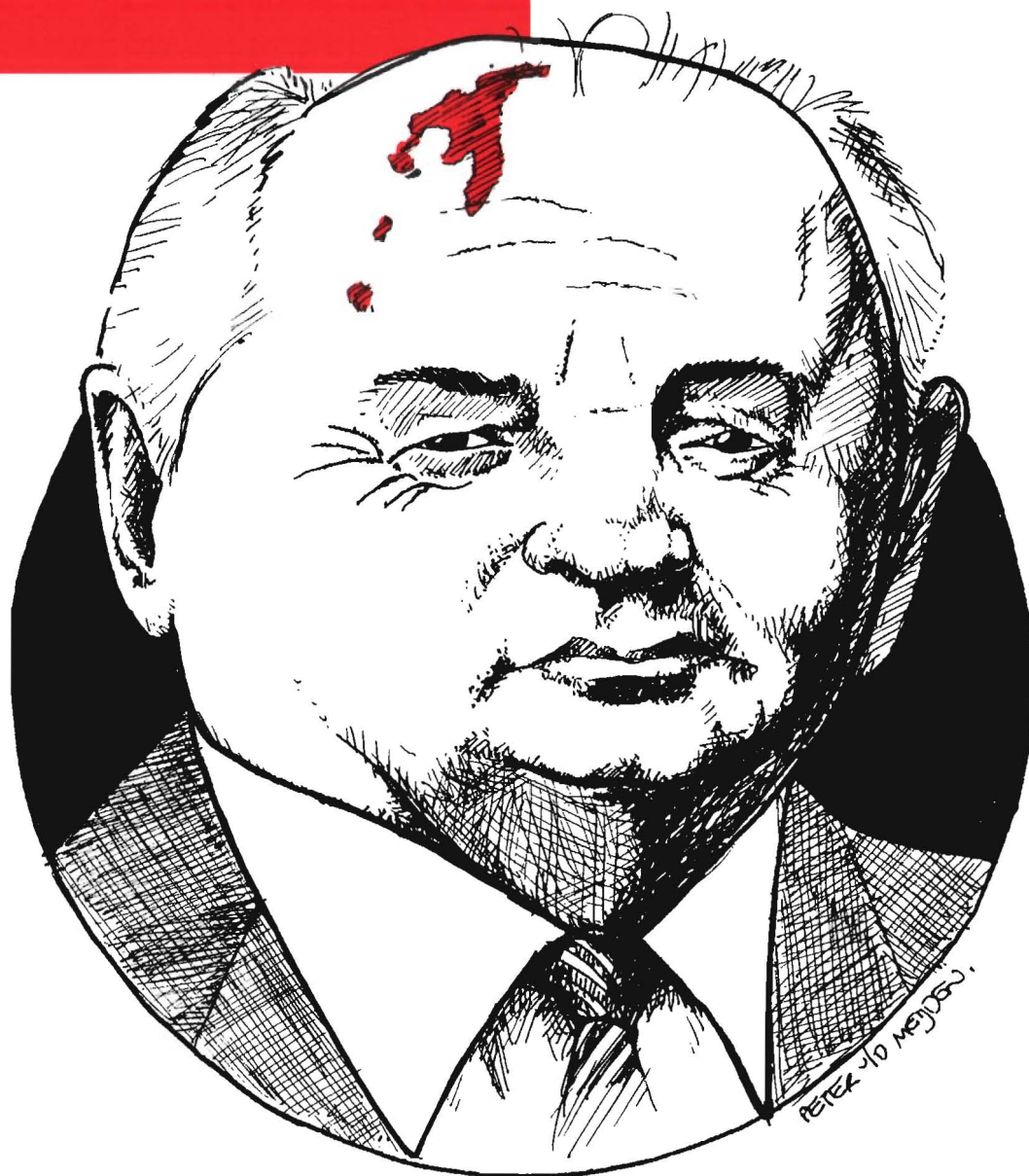

ECONOMISCH PERIODIEK
NUMMER 178 JULI 1991

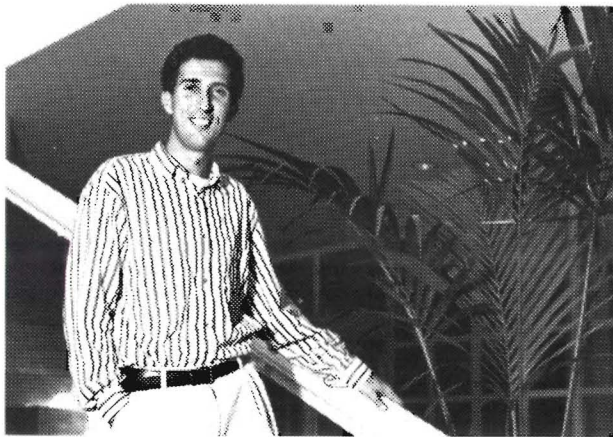
ROSTRA

ECONOMICA

**GORBI IN JAPAN
VOORZITTER EG
SEF VRIJKAARTJE**

CYRIEL REESTMAN ZOEKT COLLEGA'S.

Drs Cyriel F. Reestman (32), financieel beleidsmedewerker bij de gemeente Amsterdam.

Hij studeerde aan de Universiteit van Amsterdam en is nu als econoom werkzaam bij de sector Beleidsadvisering en Begroting van de secretarie-afdeling Financiën. En heeft, sedert hij begin jaren tachtig bij de gemeente Amsterdam begon, langzaam maar zeker een werkpakket opgebouwd dat zich concentreert op de gezondheidszorg en de nutsbedrijven. Werken voor de stad betekent voor Cyriel Reestman direct betrokken zijn bij de grootscheepse reorganisatie, die zich binnen het bestuur van de hoofdstad voltrekt. Met als beoogd totaalresultaat een efficiënt opererende en klantvriendelijke gemeentelijke organisatie. Daarin zal het centrale bestuur zich bezighouden met de grootstedelijke problematiek.

De drie pijlers, waarop dit ingrijpende plan rust, zijn de formering van 16 stadsdelen met elk een eigen ambtelijk en bestuurlijk apparaat, het marktconcurrerend functioneren van de staf- en steundiensten (zoals bijvoorbeeld het Schoonmaakbedrijf en de Stadsdrukkerij), en de totstandkoming van een nieuwe werkrelatie tussen het centrale bestuur en de resterende, centraal blijvende gemeentelijke diensten en bedrijven. Een vorm van zo'n nieuwe werkrelatie kan "contractmanagement" zijn. Hierbij is sprake van een overeenkomst tussen gemeentebestuur en directie, waarbij vooraf bindende afspraken worden gemaakt over de hoeveelheid en kwaliteit van de te leveren producten/diensten alsmede over het bijbehorende budget. Cyriel Reestman houdt zich intensief bezig met het formuleren van de randvoorwaarden, waaronder

het gemeentebestuur het budget aan de andere contractpartner ter beschikking stelt. Voor de "partners" betekent dit, tegen de achtergrond van de gemeentelijke systematiek, een revolutionaire vrijheid in het budgetbeheer en - als tegenhanger - een grotere verantwoordelijkheid.

Binnen de afzonderlijke financiële administraties komt het accent te liggen op interne verslaglegging tussentijds en externe verantwoording achteraf. Dus niet alleen voor de afdeling Financiën, maar ook voor alle andere betrokkenen, waaronder de 70 gemeentelijke bedrijven en diensten, zijn onderwerpen als investeringsselecties, financiële afwegingen, meerjarenplannen, begrotingen, analyses en prognoses alsmede instrumentontwikkeling voor het budgetbeheer erg actueel.

De reorganisatie brengt niet uitsluitend voor ervaren economen nieuwe uitdagingen met zich mee. Juist op dit moment kunnen pas afgestudeerde bedrijfs-economen bij de gemeente een afwisselende en interessante werkervaring opdoen, gekoppeld aan uiteenlopende carrièremogelijkheden. De mobiliteit is hoog en wordt mede gestimuleerd doordat de gemeente Amsterdam uitstekende opleidingsfaciliteiten biedt, die het niveau van het bedrijfsleven zeker evenaren.

Werken voor de stad stelt eisen aan je financieel-economische capaciteiten, maar doet bovendien een beroep op je sociale en bestuurlijke vaardigheden.

ONZE BROCHURE

"WERKEN VOOR DE STAD"

LIGT VOOR JE KLAAR.

Als je met je financieel economische opleiding een uitdaging ziet in de implementatie van marktgericht denken en handelen in de overheidssector, lees dan de brochure "Werken voor de Stad".

Je vindt 'm op de NOBAS-kamer (nr. 2162) en op de informatietafel tegenover de kamer van de onderwijsadministratie. Collega's van Cyriel Reestman op diverse posten plus burgemeester Van Thijn en wethouder De Grave vertellen daarin waarom Amsterdam niet alleen een stad is om van te houden, maar zeker ook een stad met een dynamische, uitdagende werkring.

**SOMMIGE MENSEN HOUDEN NIET ALLEEN VAN AMSTERDAM.
ZE WERKEN ER OOK VOOR.**

REDACTIONEEL

Wij spreken begin juli; de slechtste zomermaand van de eeuw is achter de rug. De ontstemde gezichten en het terugbrengen van de conversatie tot één onderwerp maken het faculteitsleven net zo deprimerend als ... de regen. De kwaliteit van de weersvoorspellingen begint zolangzaam die van de economie te evenaren. Rostra vindt dat er wat gedaan kan worden. Wij doen ons aandeel met het leveren van een zomerse Rostra. Voor de rest kan alleen hoop ons nog redden. Als we onze magisch, spirituele krachten bundelen, wordt het vast en zeker de mooiste zomer van deze eeuw.

Daarnaast kan een weerman nieuwe stijl ook geen kwaad. Vervang die bleekscheet van een Timofeeff door een solariumbruin personage à la Cohen, die volgens de nieuwste marketingtechnieken de zon op de Nederlandse weermarkt positioneert. Krijgt dit vak tenminste een zinvolle toepassing.

INHOUDSOPGAVE

Blad van de Faculteit der Economische Wetenschappen en Econometrie van de Universiteit van Amsterdam
Nummer 178 Juli 1991

Redactie:

Esther van Dijk
Andreas de Groot van Embden
Margreth Hoek
Dr. E. de Jong
Jacco Kroon
Alexander Maljers
Jeroen van Roon
Marcel van Schagen
Drs. M. Schulp
Bas Verheijen
Gerard Zwijnenbergh

Agenda:

Punten moeten voor het eerste van de maand binnen zijn

Adreswijzigingen:

Studentenadministratie, Jodenbreestraat 23
1011 NH Amsterdam

Voor reacties, brieven en open sollicitaties is de redactie bereikbaar op:
Kamer 2386 Jodenbreestraat 23
1011 NH Amsterdam
Telefoon : (020) 5252497

Ingezonden stukken kunnen ingekort worden.

Voorpagina:
Gorbi

Oplage:

9x per jaar in een oplage van 5100 ex.

Advertenties:

Tarieven op aanvraag verkrijgbaar.
Opdrachten schriftelijk t.a.v. de penningmeester

Advertenties in dit nummer van:

Arthur Andersen
Gemeente Amsterdam
Moret, Ernst & Young
PTT Nederland
Unilever
VB Accountants

Zet- en drukwerk:

De Bussy Ellerman Harms B.V.

ISSN 0166 - 1485

Nederlands Voorzitterschap EG 4
Drs. W.G.C.M. Haack

'De economie heeft geen ziel' 7
Esther van Dijk

Constructie of werkelijkheid 8
Margreth Hoek

A huis clos 10
Lucette Plug

De SEF geeft een vrijkaartje weg ! 10
J. Wijn

AGE lezing 11

Schweinerei 11
Jacco Kroon

Gorbatsjov mislukt in Japan 13
F. Heemskerk

Vlucht naar Ithaca 17
Dr. J. Hartog

Maar ze is wel leuk 18
M. Vleerlaag

Train Grand Vitesse 19
Jacco Kroon

Nederland voorzitter EG

DRS. W.G.C.M. HAACK

Met ingang van 1 juli 1991 bekleedt Nederland voor de negende maal een half jaar het voorzitterschap van de Europese Gemeenschap. Deze functie moet worden vervuld in de voor de verdere integratie in Europa heel belangrijke periode.

Er staan verschillende projecten op de agenda die dit halfjaar moeten worden afgerond, dan wel hun definitieve vorm moeten krijgen. In dit artikel zal ik eerst de taken van het voorzitterschap behandelen. Vervolgens zullen een aantal van de onderhanden zijnde dossiers besproken worden. Tenslotte zal ik enige aandacht besteden aan het heikele punt van de coördinatie. Wie gaat er nu over het Europese beleid: Algemene Zaken (Lubbers), Buitenlandse Zaken (van de Broek) of de staatssecretaris voor Europese zaken (Dankert).

VOORZITTERSCHAP

Het voorzitterschap dat Nederland het tweede halfjaar van 1991 bekleedt is in feite beperkt tot dat van de Europese Raad en van de Raad van Ministers. De overige organen van de Europese Gemeenschap, zoals de Europese Commissie en het Europese Parlement kennen geen roulerend voorzitterschap. De Europese Raad is de vergadering van regeringsleiders van de 12 landen van de Europese Gemeenschap, die tenminste twee maal per jaar bijeen komt, de Raad van Ministers bestaat uit de bijeenkomsten der vakministers (landbouw, financiën, enz.), die in wisselende samenstelling vele malen per jaar vergadert. Ook in het ambtelijk overleg ter voorbereiding van al deze officiële bijeenkomsten is Nederland dit halfjaar de voorzitter.

In de loop van de tijd is de betekenis van het voorzitterschap toegenomen. Naast de min of meer technische taken, zoals het vaststellen van vergaderdata en -agenda's is de rol van initiatiefnemer en bemiddelaar meer op de voorgrond gekomen. Zoals bekend verloopt de besluitvorming in de Europese Gemeenschap in het algemeen zo, dat de Europese Commissie een voorstel doet, het Europees Parlement hierover een advies afgeeft en de Raad van Ministers tenslotte beslist. Daarnaast zijn er de bijeenkomsten van de Europese Raad, waar over politieke zaken wordt gesproken en waar de grote lijnen van het integratieproces worden uitgezet. Bij het plaatsen van voorstellen op de agenda

en het uitlokken van voorstellen van de Commissie kan het voorzitterschap een belangrijke rol spelen. Ook wordt verwacht dat het voorzitterschap bij meningsverschillen tussen verschillende landen compromis-voorstellen formuleert teneinde de besluitvorming verder op weg te helpen.

Het voorzitterschap is ook belast met de coördinatie van de besluitvorming van de vergaderingen van de Raad van Ministers in hun verschillende samenstellingen, waar de onderwerpen van besluitvorming elkaar overlappen. Een bekend probleem in dit verband wordt bijvoorbeeld gevormd door de Raad van Ministeries van Landbouw en die van Financiën. De ene Raad beslist over de landbouwsteunregelingen, terwijl de andere de uitgaven moet bewaken.

De continuïteit van de besluitvorming in de Raad wordt verzekerd door het zgn. 'troika-systeem'. Dit wil zeggen dat bij bepaalde belangrijke beslissingen of akties van de Europese gemeenschap het vorige, het huidige en het komende voorzitterschap gezamenlijk optreden. De troika kwam bijvoorbeeld onlangs in aktie bij het internationale overleg over het Golf-conflict. In het lopende halfjaar bestaat de troika uit de ministers van Luxemburg, Nederland en Portugal.

AGENDA

De agenda van het Nederlandse voorzitterschap is goed gevuld. Een groot aantal onderwerpen staan op de nominatie om afgerond te worden, dan wel definitief te worden vormgegeven. Daarnaast zijn er natuurlijk altijd onvoorzienbare gebeurtenissen die de agenda van het voorzitterschap kunnen beïnvloeden.

De onderwerpen die het voorzitterschap in het tweede halfjaar van 1991 zullen bezighouden kunnen worden onderscheiden in interne en externe problemen. Tot de interne zaken behoren allereerst die voortgang van de besluitvorming-over het Interne Markt Programma (Europa 1992) en het tot resultaten brengen van de twee Inter-

gouvernementele Conferenties. De ene gaat over de Economische en Monetaire Unie (EMU), de andere over de Europese Politieke Unie (EPU). Beide zouden aan het einde van dit jaar moeten worden afgerond. Maar ook andere interne zaken vragen de aandacht. Daar is bijvoorbeeld de discussie over de herziening van het gemeenschappelijk landbouwbeleid van de Europese Gemeenschap. Verder wordt gewerkt aan nieuwe ideeën ter versterking van de technologische basis van de Europese industrie. Ook moet getracht worden voortgang te boeken met de realisatie van een beleid op sociaal terrein, evenals op het gebied van het milieu.

Tot de externe opgaven waarmee het Nederlands voorzitterschap geconfronteerd wordt behoort allereerst het tot een bevredigende verhouding komen met de zeven landen van de Europese Vrijhandels Associatie, met wie de EG één Europese Economische Ruimte wil vormen. Voorts is er het grote probleem van de vormgeving van de relaties van de EG met de Oosteuropese landen.

Op het gebied van de ontwikkelings-samenwerking zijn op korte termijn geen nieuwe akkoorden te verwachten, aangezien zowel de Lomé-overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en bijna 70 ontwikkelingslanden als het Algemeen Preferentieel Stelsel betrekkelijk kort geleden zijn vernieuwd. De inhoud van het vernieuwde Multivezel Akkoord waarover wordt onderhandeld zal echter voor een aantal ontwikkelingslanden wel van grote betekenis zijn.

PRIORITEITEN

Over de wijze waarop Nederland voornemens is de voorzitterschap uit te oefenen en de accenten die men daarbij in de besluitvorming wil plaatsen is door het Ministerie van Buitenlandse Zaken onlangs een nota uitgebracht (1). In deze nota wordt aan de voortgang van het Interne Markt Programma, de EMU- en de EPU conferentie en de vormgeving der externe rela-

ties de belangrijkste prioriteit gegeven. Deze onderwerpen zullen kort nader besproken worden.

Ten aanzien van het Interne Markt Programma is, van het totaal van bijna 300 voorstellen die vóór 1993 geregeld moeten zijn, nu nog ongeveer 90 voorstellen waarover de Ministerraad moet beslissen. Hiertoe behoren uiteraard degenen waarover het moeilijkst tot overeenstemming kan worden gekomen. Nederland zal zijn inspanningen met name richten op de verwijdering van de fiscale barrières voor de handel in de EG en de hindernissen op grond van verschillende veterinaire en fytosanitaire maatregelen, de realisering van een vrij personenverkeer en een verdere liberalisering van de transportmarkt in Europa. Dit laatste is een traditioneel Nederlands belang. Overigens moet bedacht worden dat gezien de lange tijd die nodig is om een door de Ministerraad genomen beslissing op te nemen in de nationale wetgeving, zouden eigenlijk eind 1991 alle nog resterende voorstellen behandeld moeten zijn. Dit lijkt volstrekt onhaalbaar, zodat de Interne Markt in ieder geval niet volledig op 1 januari 1993 van start zal kunnen gaan.

Met betrekking tot de EMU en de EPU is het moeilijk in kort bestek de aan de orde zijnde problemen te schetsen (2). Veel zal afhangen van het verloop der onderhandelingen. Een centraal vraagstuk in de EMU is uiteraard de fasering van de monetaire integratie, waarbij het er om gaat of ook het Verenigd Koninkrijk binnen boord gehouden kan worden. Ook de vestigingsplaats van de toekomstige Europese Centrale Bank is een hot item. De problemen rond de EPU zijn zo mogelijk nog complexer. Versterking van het democratisch gehalte van de Gemeenschap, toenemende communautaire besluitvorming (d.w.z. met meerderheden) en bevordering van de politieke cohesie tussen de partners zijn belangrijke elementen in het overleg. Ook hier verzet Engeland zich tegen alles wat in de richting van federalisering wijst.

Van de externe betrekkingen tenslotte is in de vorige paragraaf al een overzicht gegeven.

Het grootste deel van de in het voorgaande geschetste problemen komt op de agenda, zonder dat de voorzitter daar veel invloed op kan uitoefenen. Deze vraagstukken dienen zich eenvoudigweg aan of maken deel uit van een programma waarmee men al geruime tijd bezig is. Daarnaast zijn er onderwerpen die het voorzitterschap wel naar eigen keuze op de agenda

kan plaatsen, bijvoorbeeld omdat men daar veel waarde aan toekent of omdat zij een nationaal belang belichamen.

COÖRDINATIE

Nu Nederland het voorzitterschap bekleedt is een goede interne coördinatie van het Nederlandse optreden zeer belangrijk. Aandacht voor dit probleem is nodig omdat bij de besluitvorming in het kader van de EG vele nationale ministeries zijn betrokken. De vraag rijst wie het nationale optreden in de verschillende EG-gremia coördineert. In Nederland is dat traditioneel het Ministerie van Buitenlandse Zaken, dat daarvoor in deze kabinetsperiode zelfs is uitgerust met een speciaal staatssecretariaat. Het is ook op

Landbouwbeleid: een struikelblok?

grond van deze situatie dat de eerdergenoemde nota betreffende het Nederlands voorzitterschap afkomstig is van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Er kan echter geconstateerd worden dat in de praktijk een verschuiving optreedt naar het Ministerie van Algemene Zaken, d.w.z. naar een meer directe leiding van de Minister-President. Dit weerspiegelt het feit dat Europa steeds minder 'buiteland' is geworden. Men onthoudt geen buitenlandse betrekkingen in de oorspronkelijke betekenis van het woord meer met de EG-partners. Het is veel meer een clublidmaatschap waarbij men gezamenlijk aan bepaalde zaken werkt. Dit betekent dat het buitenlands beleid in z'n traditionele vorm (diplomatie, verdragsluiting, representatie van culturele waarden en economische belangen) steeds minder belangrijk wordt

binnen de EG. Dit wordt versterkt door de betekenis van de Europese Raad waar automatisch de rol van de Minister-President in het Europese gebeuren belangrijker geworden en is deze dichter bij het samenwerkingsproces betrokken. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de eerder genoemde initiatieven, waarvoor het Nederlands voorzitterschap zich zal inzetten en die aan Lubbers worden toegeschreven. Daarnaast zijn er vele andere Nederlanders buiten de regering betrokken bij het reilen en zeilen van de Gemeenschap: de leden van het Europees Parlement, het Nederlandse lid van de Europese Commissie, de Nederlandse leden van het Hof van Justitie, Nederlandse ambtenaren in Brussel, enz. Kortom er bestaat geen waterdicht schot tussen Nederland en de rest van Europa, maar Nederland is een onderdeel van Europa dat een osmotische verbinding met het geheel onderhoudt.

Al deze factoren wijzen in de richting van grotere concentratie van het Europees beleid van de Nederlandse overheid niet bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, maar bij de hoogste regeringschef, de Minister-President en het Ministerie van Algemene Zaken. Of deze verandering zich ook tijdens de periode van het komende voorzitterschap zal doorzetten moet nog blijken, maar is zeker niet onwaarschijnlijk.

CONCRETE RESULTATEN

De voornemens van het Nederlandse voorzitterschap zoals deze in de nota "Vernieuwing in continuïteit" naar voren komen, zijn misschien niet spectaculair maar wel verantwoord. Zij beogen een verder voortzetting van het integratieproces in een zoveel mogelijk democratische, communautaire en open richting. Daarmee wordt aangesloten bij het beleid dat Nederland vanaf het begin van de Europese samenwerking heeft gevoerd.

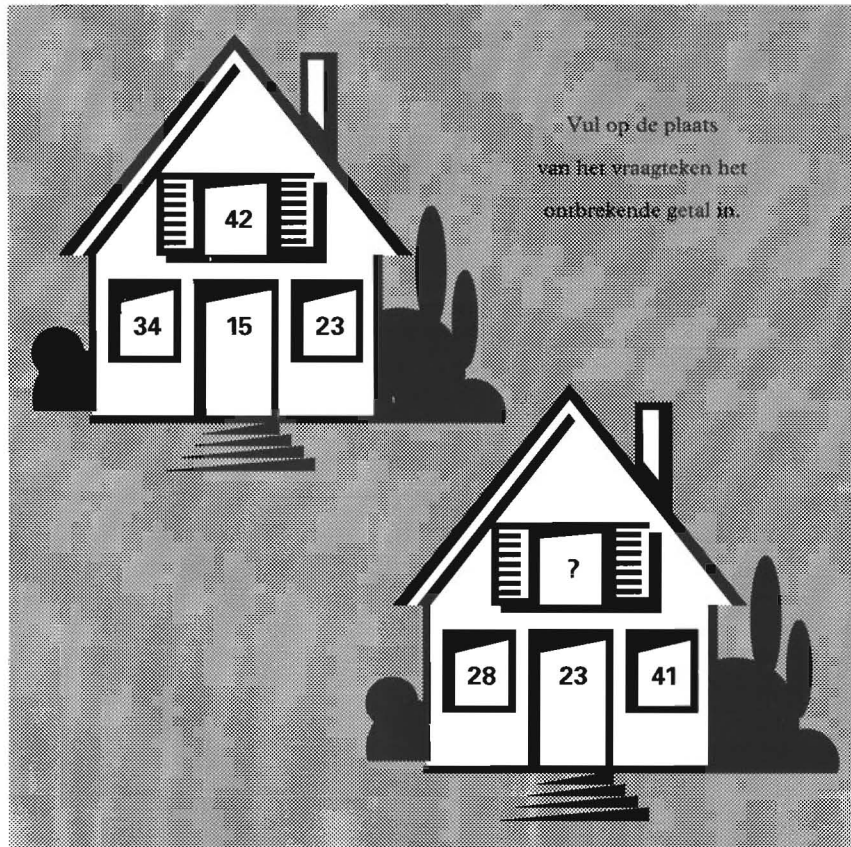
Grote nieuwe projecten worden niet gelanceerd. Men moet in dit opzicht de betekenis van het voorzitterschap ook niet overschatten, zoals bij verschillende gelegenheden is gebleken. Het tot een goed resultaat voeren van deze ondernemingen zal grote inspanningen vergen. Daarbij zal het zeker niet aan spannende momenten ontbreken. ■

(1) *Vernieuwing in Continuïteit, Het Nederlands Voorzitterschap van de EG 1991, Ministerie van Buitenlandse Zaken, maart 1991.*

(2) *Zie daarvoor bijv. Gerard Haack, Economische, monetaire en politieke integratie in Europa, Tijdschrift voor Politieke Economie, jrg. 13, nr. 4, febr. 1991, p. 9-16.*

Auteur is werkzaam bij de vakgroep Macro-economie.

Dus u denkt genoeg in huis te hebben voor een carrière bij PTT Nederland?

Koninklijke PTT Nederland NV zoekt (bijna) afgestudeerde economen en econometristen. Géén dames en heren die van plan zijn om rustig naar het pensioen toe te schuifelen.

Maar mensen, die een goed verstand koppelen aan een krachtige, resultaatgerichte aanpak en een besmettelijk enthousiasme. Als u vindt dat wij nogal hoge eisen stellen, heeft u gelijk. Want we willen namelijk absoluut zeker zijn van de kwaliteiten van onze medewerksters en medewerkers.

Ook van onze nieuwe generatie generalisten en specialisten. PTT is 's lands grootste transporteur van informatie. En dat willen wij graag

blijven. Dat betekent alert reageren, investeren - in techniek en mensen - en vooruit lopen op ontwikkelingen. PTT gaat als marktgerichte organisatie deze uitdaging op alle fronten aan. Vaak tot ver over onze grenzen. Kortom beweging en expansie zijn synoniem aan PTT.

Daarom zijn wij uitsluitend geïnteresseerd in jonge vrouwen en mannen met het talent en de mentaliteit om hun eigen loopbaan uit te stippelen. Die in staat zijn onze - en hun eigen - belangen met verve te verdedigen en geen kans onbenut laten om die verder uit te bouwen.

De selectieprocedure is even gevarieerd als zwaar. Als u bovenstaand vraagstuk snel heeft weten op te lossen, is dat een pré, maar onze selectieprocedure heeft veel meer om het lijf. Denkt u te passen in ons profiel, dan is uw gemotiveerde sollicitatiebrief welkom bij Koninklijke PTT Nederland NV, concernstaf Management Development, Postbus 15000, 9700 CD Groningen. Voor meer informatie kunt u ons bellen: 06-0142.

PTT. Waar mensen 't maken.

'De economie heeft geen ziel'

ESTHER VAN DIJK

BOEKBESPREKING

"Indien ik op de pagina's die volgen een collega-econoom, politicus, of wie dan ook gekrenkt heb, dan mijn oprechte excuses." Zo verontschuldigt Rick van der Ploeg zich bij voorbaat in zijn voorwoord, en niet onterecht zoals zal blijken.

Economen moeten zich niet bezighouden met spelletjes, maar met de twee kernvraagstukken van de politieke economie: hoe kun je een eerlijke inkomensverdeling bewerkstelligen zonder de efficiëntiewerking van de markt te verstoren en hoe kun je marktinstrumenten inzetten om het falen van de markt te corrigeren. In 'de economie heeft geen ziel' worstelt van der Ploeg met zijn ziel en probeert een compromis te vinden tussen het opkomen voor de zwakkeren en een efficiënte werking van de markt. Het "links liberalisme" geeft het antwoord.

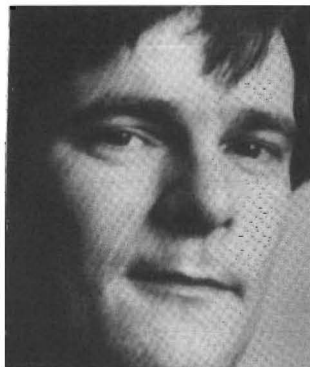
Frederick van der Ploeg (35), een Nederlands-Engelse econoom, is hoogleeraar aan het Center van de KUB. Hij publiceerde tientallen essays in de Volkskrant, NRC, de Staatscourant, Elsevier-Carrière, en Intermediair die onlangs gebundeld zijn tot een flitsende pocket.

Van der Ploeg laat zijn licht schijnen op talloze actuele onderwerpen uit de Nederlandse politiek, zoals de WAO-problematiek, dienstplicht ("ik pleit voor afschaffing"), discriminatie van vrouwen, armoede, sociale vernieuwing ("een leeg begrip"), de koppeling, milieu, en het financieringsstekort. Hij doet dit op een heldere humoristische wijze en schroomt daarbij niet om een aantal heilige huisjes een gevoelige klap te verkopen.

POTVERTEREN

Iets wat in veel stukjes eruit springt, is van der Ploeg's eigenzinnige visie op het financieringsstekort. Hoe slecht zijn overheidstekorten eigenlijk?

Natuurlijk moet het financieringsstekort teruggedrongen worden. De rentekosten bedragen 23 miljard gulden, ofwel 5,2 procent van het nationaal inkomen. Maar het is een beetje dom om je op het financierings-

"Tilburgs Titaantje" (de Beus)

stekort blind te staren, want zolang er geïnvesteerd wordt in de toekomst - met name het milieu, het openbaar verkeer enz., is er niets aan de hand, aldus

van der Ploeg.

Het is alom bekend dat de waarde van een bedrijf gelijk is aan de contante waarde van de verwachte toekomstige winsten - zo ook de waarde van de overheid. Nederland is onder Lubbers in de fout gegaan, omdat de tekorten zijn aangevend voor overdrachten en consumptieve uitgaven.

Het gevoerde beleid lijkt op potverteren. Er wordt teveel naar de kas in plaats van de balans gekeken. Van der Ploeg pleit dan ook voor de Gulden Financieringsregel: leen alleen voor investeringen met een marktrendement en dek de consumptieve uitgaven volledig door belastingen.

ZELFGEKWEekte BILLENLIKKERS

Ook aspecten van het Nederlandse onderwijsbeleid worden onder de loep genomen. Bijvoorbeeld de universitaire hokjesgeest die in Nederland heerst. "Als een universitaire positie vacant is op het gebied van de economische positie van lesbische dwergen met één oog in Mongolië, heb je in Nederland niet zoveel keuze. Nogal logisch, dat dan vaak zelfgekweekte billenlikkers van de hoogleraar worden aangesteld.

Deze inteelt leidt tot mislukte generaties van academici: te weinig variëteit in ideeën -of in genen- brengt nu eenmaal misbaksels voort."

De benauwende atmosfeer binnen kleine vakgroepjes leidt niet alleen tot slechte aanstellingen, maar ook tot een ongelooflijke kippigheid in de zin dat men alleen uit eigen syllabi

lesgeeft en niet goed weet wat er buiten de eigen universiteit te koop is. Het vakgroepsysteem zou zoveel mogelijk opgeheven moeten worden.

WE ARE A GRANDMOTHER

Het buitenland komt eveneens aan bod. De Duitse monetaire unie wordt doorgelicht, en het Amerikaanse financieringsstekort blijkt door middel van boekhoudkundige trucjes om te toveren in een overschot: "een optische illusie".

Daarnaast krijgt Mrs. Margaret "Hilda" Thatcher er behoorlijk van langs: "In tien jaar tijd heeft zij op een schaamteloze, koppige en volhardende wijze getracht zowel de morele waarden als de sociale en economische waarden van de Britten fundamenteel te veranderen."

Hier en daar worden er nog wat vermakelijke roddels tussendoor gesmeten: "De storm van publiciteit die om haar heen waait is te vergelijken met het zilveren jubileum van Koningin Elisabeth II in 1977. Er wordt zelfs gefluisterd dat Mrs. Thatcher met een kroon op haar hoofd naar bed gaat. Toen haar kleinzoon in maart 1989 werd geboren, zei ze tegen de pers: "We are a grandmother".

LINKS LIBERALISME

In deze bundel legt van der Ploeg de lezers nog talloze andere progressieve economisch politieke maatregelen voor. Helaas poneert hij zijn stellingen niet altijd even genuanceerd. Bovendien, zoals de ons welbekende Jos de Beus in een vrij heftige kritiek (Het Parool, 8 mei '91) terecht naar voren brengt, wordt niet duidelijk waarom van der Ploeg zijn opvattingen als "links liberalistisch" betitelt.

Wel blijft het boeiend om een heel scala van politieke dilemma's vanuit een (nieuw) economisch perspectief besproken te zien, zeker in de stijl van van der Ploeg. Kortom, perfect voor uw vakantie!

Rick van der Ploeg: *De economie heeft geen ziel*, uitg. Prometheus, Amsterdam 1991, f 24,90.

Constructie of werkelijkheid

MARGRETH HOEK

Een mooi mens, dat is de indruk die achter blijft na het gesprek met de vertrekkende hoogleraar Neil de Marchi. Sinds '86 was hij hoogleraar van de leerstoel Geschiedenis van de economische wetenschap en de wetenschapsfilosofie van de economie. Een gesprek over de betekenis van het begrip context in zijn visie op wetenschap.

De Marchi is Australiër en dat is merkbaar als hij spreekt. Aan mij de taak om zijn betoog onderbouwt met filosofische begrippen om te zetten in een leesbaar stuk. Geen makkelijke taak want pas bij het afluisteren van de cassette zag ik de rode draad in het betoog: De ontwikkeling van een wetenschappelijke werkwijze.

De afgelopen jaren was hij werkzaam in Amsterdam en Duke (V.S.). Dit trimester gaf hij zijn laatste colleges omdat hij niet meer de mogelijkheid ziet om twee banen en zijn nieuwe onderzoek: 'koopliedencultuur en kunst in de zeventiende eeuw in Nederland' op een bevredigende wijze te combineren.

CONTEXT EN GESCHIEDENIS.

Joan Robinson en Hicks zijn de twee mensen geweest die zijn keuze om de geschiedenis van het economisch denken te bestuderen bepaald hebben. "Na mijn studie in Engeland was ik als universitair docent werkzaam in Australië en kwam in aanraking met artikelen van Robinson. Zij was keynesiaan, beïnvloed door Marx en Kalecki, en schreef prachtige essays over werkgelegenheid, groei. Daarin maakte ze vergelijkingen tussen Harrod, Marx, Marshall en Keynes. Net als Hicks was zij een zuivere theoreticus. Van hem heb ik tijdens mijn studie een collegecyclus van 'Smith tot Samuelson' gevolgd. Door die colleges ben ik het nut gaan inzien van het bestuderen van de geschiedenis van het economisch denken. Hicks liet op zeer eigen wijze, al pijprokend, stotterend en zeer bedachtzamsprekend, de verbanden tussen de mensen van nu en die uit de negentiende eeuw zien. Net alsof de problematiek van nu een plaats had in de denkbeelden van vroeger."

De Marchi zijn baan op en ging aan zijn proefschrift werken: "Ik wilde voor geschiedenis van de huidige waarheid beschrijven. Het oorspronkelijke idee van het proefschrift was een vergelijking van Ricardo en J.S. Mill maken. Maar tijdens het onderzoek kreeg ik steeds meer interesse voor de context waarbinnen Mill geleefd had en wilde die be-

schrijven. Ik heb veel secundaire literatuur door genomen over politiek en filosofische stromingen in die tijd, die gekenmerkt wordt door vele hervormingen op politiek en sociaal gebied. Uiteindelijk resulteerde dit in een breed georiënteerd stuk geschiedenis met de economische theorie als een klein onderdeel van een veel breder kader. Mijn oorspronkelijk idee de voorgeschiedenis van economische ideeën te bestuderen had plaats gemaakt voor een bredere context benadering."

De Marchi

De Marchi vond deze benadering van geschiedenis heel leuk maar kreeg een baan als econoom aan de universiteit van Duke (V.S.). Nu, twintig jaar later keert hij met zijn huidige onderzoek terug bij de contextuele geschiedenis.

CONTEXT EN METHODOLOGIE

In die tijd heeft hij zich bezig gehouden met methodologie en ongeveer dezelfde ontwikkeling door gemaakt als bij het beschrijven van geschiedenis. "Oorspronkelijk betekende methodologie voor mij het achterhalen van hoe mensen denken. In eerste

instantie probeerde ik de ideeën van het werk van Popper en zijn opvolger Lakatos, die eigenlijk gebaseerd zijn op de natuurwetenschap, toe te passen op de economische wetenschap. Het overnemen van ideeën van een andere wetenschap en deze toepassen op economie heeft echter zijn beperkingen. Deze manier van werken impliceert onder andere het idee dat de ideeën van de andere discipline een redelijke maatstaf is voor wat er in de economie gebeurt."

Voor De Marchi is de cirkel rond met zijn inzicht van het belang van de context in de methodologie. "Methodologie is de ontwikkeling van een wetenschap op een plausibele manier beschrijven en moet nauw verbonden zijn aan de geschiedenis van de discipline. Als je veronderstelt dat je geen rechtvaardiging kunt vinden voor een absolute, neutrale manier van het bekijken en beoordelen van een wetenschap en als je er vanuit gaat dat de ontwikkeling van een wetenschap context gebonden is. Ik heb nu als historicus en methodoloog ongeveer dezelfde methode: in beide gevallen schrijf ik context-gebonden."

CONTEXT EN WETENSCHAP

"Ik heb geen unieke visie maar tot voor kort werd deze werkwijze als niet objectief en daardoor als onwetenschappelijk gezien. Dit is mede een gevolg van de grote invloed die Popper heeft gehad op de ontwikkeling van de methodologie van de economie. Dit is een jonge stroming binnen de economie die in de jaren vijftig is ontstaan. In die tijd was Popper net in het Engels vertaald. Hij is beter toegankelijk dan de logisch positivisten en lijkt redelijke regels te bieden voor het beoefenen van wetenschap zoals; het nastreven van falsificatie en toetsingskracht. Hierdoor heeft hij veel mensen beïnvloed en daarmee de ontwikkeling van de methodologie lang gedomineerd."

Door de introductie van context binnen de methodologie zijn taalgebruik

en de manieren van communicatie binnen een wetenschap van belang geworden. "Context houdt voor mij in: hoe ontwikkelen economen een taal? Hoe veranderen meningen over bijvoorbeeld: evenwicht? Is dat begrip ontleend aan een metafoor uit de biologie, scheikunde of de natuurkunde? Heeft dit begrip altijd dezelfde betekenis gehad? Hoe komt het dat meningen zich stabiliseren?"

Op mijn vraag of zijn ideeën over wetenschap verwant zijn aan die van Kuhn zegt hij dat deze daar zeker in pasbaar zijn. "Kuhn vindt het leerproces heel belangrijk. Hoe word je van student een econoom? Dit impliceert iets. Tijdens de studie wordt een paradigma aan bereikt. In de micro-economie bijvoorbeeld wordt altijd uitgegaan van gegeven preferenties, gegeven technologische en budgettaire beperkingen. Dit soort problemen worden door de methode van beperkingen optimaliseren opgelost. Dit schema kan toegepast worden bij het oplossen van allerlei problemen uit de realiteit. Echter, niet alle mensen kan het inzicht bijgebracht worden dat nodig is om dit schema te kunnen hanteren. Sommige mensen zullen het nooit leren en dus nooit 'econoom' worden.

economie is wat economen er van maken.

Econoom worden is dus eigenlijk een soort socialisatie proces. Mensen die zich econoom noemen zijn in hun denkwijze gevormd op een bepaalde, niet uitsluitend rationele manier."

De Marchi is ervan overtuigd dat economie een geconstrueerde werkelijkheid is. "Economie is dat wat de economen er van maken. Dat geldt voor de harde cijfers, als voor de theorie als voor de methodes. Alles is een erfenis en een constructie van ons, daarbuiten bestaat geen werkelijkheid waaraan je de constructie kunt toetsen."

Dit is anders dan wetenschapbeoefening gezien als het steeds weer confronteren van de constructies met de werkelijkheid: wetenschap als ontdekkingsreis waarmee men steeds dichterbij de waarheid terecht komt.

CONTEXT EN WERKELIJKHEID

Door economie te zien als geconstrueerde werkelijkheid die in principe te veranderen is, heeft De Marchi een veel sceptischere blik gekregen op de economische wetenschap. "Je gaat

"Econoom worden is eigenlijk een soort socialisatie proces"

meer nadruk leggen op: hoe komen mensen op bepaalde ideeën en argumentaties? Waarom hebben sommige meer geldigheid dan de andere? Je gaat in heel andere termen denken. Sommige mensen zien in het loslaten van de huidige wetenschappelijke standaarden een gevaar. Want als alles relatief is en er is geen waarheid; wie zorgt er dan voor dat er geen misbruik plaats kan vinden? Ik zie in de theorievorming dit gevaar niet. Wetenschappers zijn moeilijk te overtuigen. Naar mijn gevoel verlies je niets met het loslaten van de huidige standaards, deze zijn door ons zelf opgelegd en zijn iets wat wij aanvaard hebben. Er zullen nieuwe regels en standaards komen om te bepalen wat beter is. Dit zal voornamelijk gebeuren op basis van overtuigingskracht."

Hierdoor wordt economische wetenschap minder arrogant. In principe kunnen economen weinig zeggen. In het algemeen wordt aanvaard dat economen het publieke belang niet kunnen bepalen. Zij zijn ook niet in staat om de precieze uitkomst van het economisch proces te berekenen. De Marchi gaat nog iets verder. "We kunnen geen uitspraken over de waarheid doen. Er is geen manier om te bepalen wat waar is. Context en geschiedenis zijn van groot belang in de methoden die economen gebruiken. Onze verhalen zouden meer moeten gaan lijken op die van antropologen en historici en minder op die vanuit de natuurkunde."

In zijn werk heeft de context een veel serieuzer plaats ingenomen. "Intellectueel kende ik het begrip context wel, nu wil ik er wat mee doen. Ik wil alle vragen, ambivalente- en complexe elementen hun recht in de geschiede-

nis geven. Dit maakt mensen gevoeliger voor de problematiek van 'het weten'.

Als student krijg je daar een nooit een goed beeld van. Je leert alles namelijk door middel van leerboeken waar het wetenschappelijke proces deductief wordt gepresenteerd: in principe is alles bekend. Dit is echter niet de manier waarop de resultaten zijn ontstaan.

Analyse is een prachtige methode; het is echter niet alles.

Het ontdekkingsproces moet net zo'n belangrijke plaats moet hebben als het rechtvaardigen van deductieve hypothesen en theorema's. Het ontdekkingsproces heeft te maken met inductie en dat is verdwenen uit de hedendaagse wetenschap. Maar inferentie en argumentatie, bij het ontdekkings- of rechtvaardigingsproces, zijn in principe hetzelfde. Het zijn argumenten."

Zijn interesse gaat uit naar de vraag: Waarom mensen denken wat ze denken. Hij ziet dit in een wijder perspectief en maakt geen duidelijke scheiding tussen de hoe? en wat? vraag. "De inhoud en de manier van denken zijn voor mij een geheel. Dit is tegenstrijdig met het idee van analyseren, het uit elkaar trekken tot deelelementen. Dat is een prachtige methode. Alle wetenschappen hebben daar veel aan gehad. Maar het is niet alles." ■

A huis clos

Het zit erop. De faculteitsraad is voor de laatste keer in de oude samenstelling bijeen geweest. Met ingang van het nieuwe studiejaar beëindig ik mijn periode als student-bestuurslid. Daarmee komt er ook een einde aan mijn stukjes in de Rostra.

STUDIEJAAR 1991/1992

De laatste twee raadsvergaderingen stonden in het teken van het nieuwe studiejaar. Alle onderwijsprogramma's en de nieuwe examenregelingen voor de vijf studierichtingen van de FEE moesten worden vastgesteld. Voor de propedeuse Economie en de propedeuse Actuarialat en Econometrie was dat een heel nieuw programma. Een groot aantal propedeusevakken is van inhoud en opzet veranderd. Dat betekent voor diegene die hun propedeuse nog niet behaald hebben dat ze geen onderwijs meer kunnen volgen in de oude vakken, maar alleen nog tentamens over de oude stof kunnen afleggen. Daarnaast zal in het begin van het eerste trimester bekend gemaakt worden welke overgangsbepalingen van kracht worden. De doctoraal programma's zullen volgend jaar veranderd worden. Die nieuwe opzet van het doctoraal is bedoeld voor diegene die komend jaar de nieuwe propedeuse gaan volgen.

De examenregelingen zijn vooral grondig veranderd

qua vorm. Er wordt gestreefd naar een examenregeling die, afgezien van de te volgen vakken, voor alle studierichtingen hetzelfde is.

STUDENT-BESTUURSLID

Mijn bestuursperiode is heel anders gelopen dan ik aanvankelijk gedacht had. Zoals jullie in Rostra en Folia hebben kunnen volgen is het bestuurlijk zeer onrustig geweest. Het bestuur is een aantal maal veranderd van samenstelling en op dit moment zijn er nog twee vacatures. Naar aanleiding van het rapport van de Commissie van Drie is er een interim-manager aangetrokken die vanaf augustus op de faculteit werkzaam zal zijn. Hij zal een aantal voorstellen doen om facultair weer orde op zake te krijgen.

In september wordt ik opgevolgd door Frank Heemskerk. Frank heeft al een aantal jaar ervaring opgedaan in de facultaire politiek. Zo is hij lid geweest van de Vervolg Strategiecommissie die het nieuw economieprogramma heeft opgesteld en heeft hij de afgelopen twee jaar voor de Nobas in de faculteitsraad gezeten. Ik wil hem vanaf deze plaats veel succes wensen in het bestuur.

LUCETTE
PLUG

De SEF geeft een vrijkaartje weg!

Het zit Rostra-redacteur Jacco Kroon niet mee in het leven. Hij had zoveel verwacht van het student-zijn, maar bij ons op de faculteit is het één en al kommer en kwel. In het stukje 'Schweinerei' uit de vorige Rostra huilt hij daarover uit. Terwijl hij de laatste tijd enige "sociale activiteiten heeft gemist", kan hij die op onze faculteit met zijn "uitgestorven gangen" maar niet vinden. De blaam treft natuurlijk de SEF.

De 40 SEF'ers zijn stuk voor stuk vrijwilligers. Men krijgt dus absoluut geen enkele vorm van vergoeding voor het werk en de tijd die in de SEF gestopt wordt. SEF'ers vinden hun 'beloning' in de waardering van studenten (als Jacco) en in de onderlinge gezelligheid (en reken maar dat die oké is!). In de verte kan ik me overigens enige ergernis wel voorstellen. Jij moet even op je beurt wachten terwijl achterin een "koffieslurpende menigte" een beetje zit te niksen. Maar aan de andere kant: er zijn altijd één of twee medestudenten voor jòu aanwezig die je in 99,99% van de gevallen uiterst correct behandelen!

Onbegrijpelijk vindt Jacco dat de SEF wel eens voor een enkel vak is uitverkocht. Dat klopt. Laat ik mij tot de syllabi beperken. De SEF krijgt de syllabi aangeleverd van de vakgroepen. We kopiëren ze niet zelf (het aangehaalde "snibbige" gesprek kan daarom nooit hebben plaatsgevonden). Zodra het einde van een stapel in zicht komt, bellen we de betreffende vakgroep. Soms zijn de nieuwe exemplaren er binnen het uur maar soms moet langer gewacht worden. Hoe dat kan, weten we niet altijd; het is in ieder geval niet in handen van de SEF. Voor de keren dat het wel onze fout is, bied ik bij deze mijn excuses aan.

We doen echt ons best.

Ook over de SEF-borrel is Jacco niet tevreden. Waarschijnlijk is hij daarin één van de weinigen want een gemiddeld aantal getapte pilsjes van 350 à 400 (met uitschieters naar 600) op elke donderdagmiddag toont toch wel aan dat de borrel wel degelijk in een behoefte voorziet. Ik hoop overigens mat Jacco dat onze behuizing in het nieuwe gebouw inderdaad beter is. Want de borrel is één van de weinige, belangrijke bindende elementen op onze faculteit.

Voor het volgende SEF-feest in september krijgt Jacco een vrijkaartje want ik heb hem op ons laatste goed geslaagde feest in de menigte helaas niet kunnen ontdekken!

JOOP WIJN, VOORZITTER SEF.

Betse Joop, een aantal opmerkingen:

- WAAROM kopieert de SEF te laat aangeleverde syllabi niet zelf?
- En als je nu eens het aantal getapte pilsjes door het aantal economiestudenten deelt?
- Voor september heb ik helaas andere plannen.

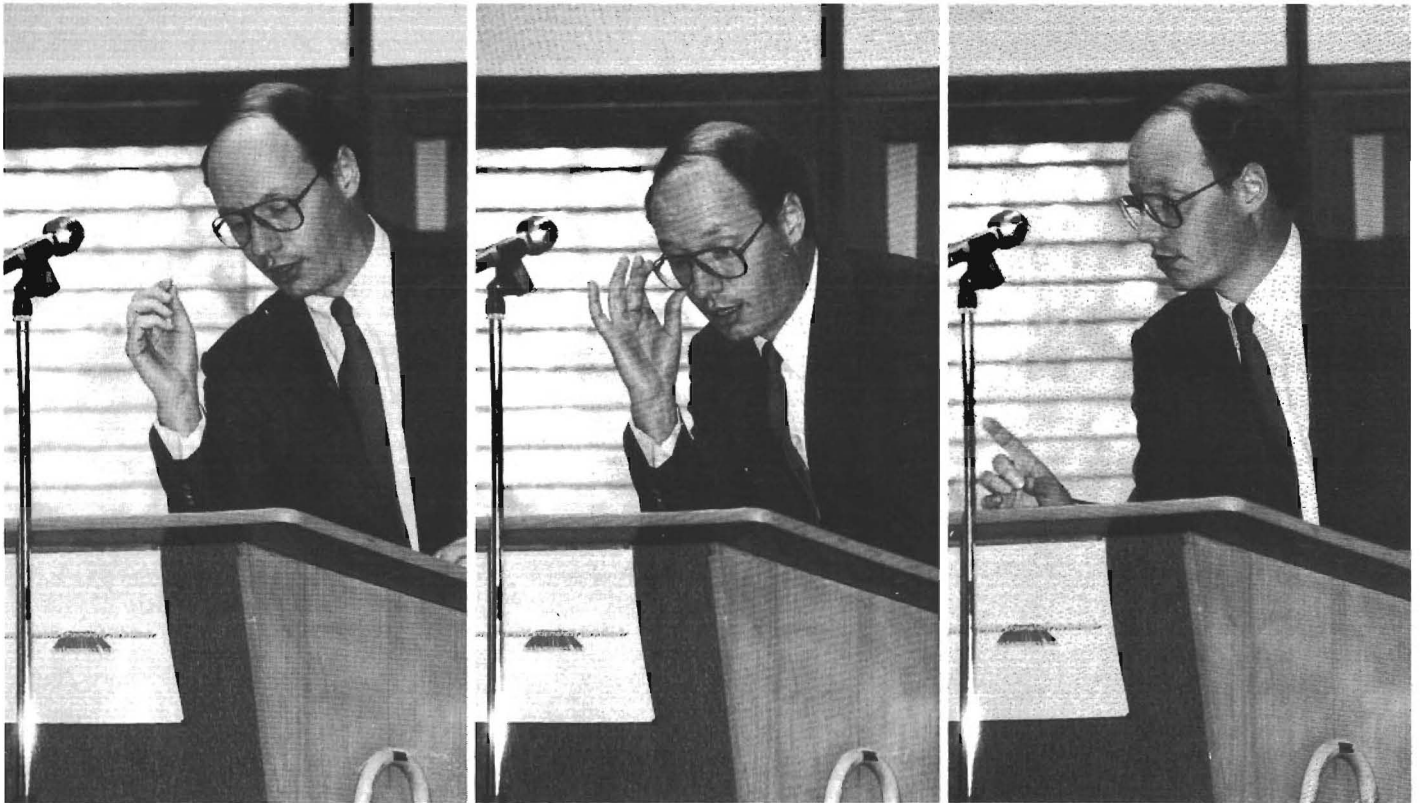
Voor alle Rostra lezers:

Vrijkaartje SEF - Feest

27 September in de Sleepin

joop wijn

afknippen langs rand

WEER GEEN KOK. KOUTJE OPGELOPEN?

Godenzijdank kwam de plaatsvervangend thesaurier-generaal drs. E.M. Sluimers. Door de hobbeltjes in de

weg kon hij zijn speech niet zo goed voorbereiden. Kok had een betere smoes.

Schweinerei - het wel en wee van de FEE -

Een studiejaar loopt ten einde. De bibliotheken zijn nog slechts gevuld met ploeterende economie- en medicijnenstudenten, de gebruikelijke hekkensluiters van het academisch seizoen. De rest van studierend Amsterdam ligt in zuidelijke streken de bierbuik in te vetten en wij economisten zullen spoedig volgen. Ook de U zo vertrouwde Rostra zult U tot september moeten missen.

Een mooie gelegenheid om wat herinneringen op te halen want er viel een hoop te lachen op onze onvolprezen faculteit in het jaar 1990/'91. Onderzoekscmissies liepen de deur plat. Besturen werden demissionair. Vakgroepen verdwenen. Interim-decanen en interim-managers werden aangesteld - is er überhaupt nog wel iemand in vaste dienst!

De enige constante factor in de immer muterende bestuurslaag van de FEE was Lucette Plug. Het arme meisje heeft al heel wat adressen in haar agenda door moeten krassen en nieuwe namen moeten leren.

We benijden haar niet.

Er waren veel boodschappers met slecht nieuws. De visitatiecommissie vond het studierendement te laag. De C3, ingesteld nadat er een heuse bestuurlijke crisis was geconstateerd, vond de hele faculteit maar een stel mukkende modelfetisjisten die van onderwijs weinig kaas hadden gegeten.

Nu hoor ik U denken: hoe is het mogelijk dat een economische faculteit in het bezit van vakgroepen met klinkende namen als 'Financieel Management', 'Strategisch Management en Markttheorie' en 'Kwantitatieve Methoden' niet in staat is zichzelf efficiënt te besturen. Onze lieve heer zal het weten. Misschien is het allemaal te wijten aan het 'sick-building-syndrome'.

En dan blijkt het nieuwe gebouw ook nog te klein te zijn. De nieuwe interim-manager heeft de oplossing in ieder geval helder voor ogen. Economen moeten meer naar buiten kijken, is zijn devies. Ik had de indruk dat veel medewerkers al heel wat uurtjes uit hun raam tuurden (probeer na één uur 's middags maar eens wat te regelen op de faculteit) maar van Dijk kan het weten.

Hij reorganiseert nog wel eens wat; laatst nog bij de doktersfaculteit. En dan moet volgend studiejaar ook het modulaire stelsel worden ingevoerd. Kortom, het zal nog wel even duren voor alles geregeld is. Ondertussen blijft het ouderwets gezellig.

**JACCO
KROON**

Unilever Marketingprijs 1991

Scoren met uw scriptie!

Hoofdprijs voor de beste marketingscriptie 1991: Summer Course aan een bekende Business School in de VS.

Deelname: staat open voor scripties die in de doctoraalfase van uw studie zijn geschreven. Zowel korte als lange scripties kunnen worden ingestuurd.

Beoordelingscriteria: de wetenschappelijke kwaliteit en praktische toepasbaarheid tellen zwaar. Tevens zal de jury uw scriptie beoordelen op verzorging en leesbaarheid. Deze jury bestaat uit vooraanstaande marketingdeskundigen uit universitaire kring en het bedrijfsleven.

Inzending: uiterlijk 1 oktober 1991, via uw marketinghoogleraar. (Lever uw scriptie dus ruim vóór deze datum bij uw hoogleraar in.)

Prijsuitreiking: Unilever hecht veel belang aan deze competitie: op de **Unilever Marketingdag**, 13 december 1991, zal de Marketingprijs worden uitgereikt door **de heer drs. F.A. Maljers, voorzitter van de Raad van Bestuur van Unilever N.V.**

Alle studenten met genomineerde scripties worden uitgenodigd aan de Unilever Marketingdag deel te nemen.

Exemplaren van het juryreglement zijn aanwezig bij uw marketinghoogleraar of het secretariaat.

Unilever

Een wereld van mogelijkheden

Gorbatsjov mislukt in Japan

F. HEEMSKERK

Drie maanden geleden bezocht Sovjet-president Gorbatsjov met een zware handelsdelegatie Japan. Ook daar ging zijn bezoek gepaard met het verzoek om grote kapitaalbijdragen voor zijn perestrojka-programma.

Bij de delegatie heerste de hoop dat er een handelsovereenkomst kon worden afgesloten tussen beide landen. Japan en de Sovjet-Unie lijken immers op het eerste gezicht uitstekende partners voor elkaar. Japan heeft technologie maar geen grondstoffen, het buurland de Sovjet-Unie daarentegen heeft juist wel grondstoffen maar een groot gebrek aan technologie. Met behulp van intensieve handel zouden beide landen elkaar dan ook optimaal kunnen aanvullen.

De resultaten waren echter teleurstellend, want Gorbatsjov vertrok vrijwel met lege handen. Is Gorbatsjov's magie uitgewerkt? Wat zijn toch de obstakels die goede handelsbetrekkingen tussen Japan en de Sovjet-Unie beletten?

Vaak wordt er gewezen op de volgende voordelen van goede handelsbetrekkingen. Japanners zouden veel profijt hebben van energie-importen uit de Sovjet-Unie. Olie uit de U.S.S.R., in plaats van uit het politiek instabiele Midden-Oosten, heeft naast het strategische aspect voor Japan nog een ander voordeel, het transport kan sneller en goedkoper. De U.S.S.R. zou voor Japan eveneens een prima doorgangshaven kunnen vormen naar West-Europa. In plaats van langdurige bootreizen zouden Japanse goederen snel met de trein door Siberië en Rusland vervoerd kunnen worden.

De U.S.S.R. zou in ruime mate kunnen profiteren doordat de ontwikkeling van het land veel sneller kan verlopen met Japanse technologie. Grotere export naar Japan kan de Sovjet-Unie bovendien voorzien van de zo benodigde harde valuta.

HANDEL TUSSEN JAPAN EN USSR

Handelsbetrekkingen tussen de U.S.S.R. en Japan kwamen pas echt op gang vanaf het jaar 1957. Tot 1970 vertwintigvoudigde de handel tussen Rusland en Japan. Het waren inderdaad vooral grondstoffen die de U.S.S.R. exporteerde. In 1970 bestond bijna de helft van de export uit olie en hout. Japan ex-

porteerde vooral schepen, staal en machines.

In het midden van de jaren zeventig raakten de Japanners betrokken bij drie grote projecten in Siberië; aardgaswinning in Jakoetsk, een offshore project voor olie en aardgas in Sachalin en in Zuid-Jakoetsk bij het delven van steenkool. Na aanvankelijk enthousiasme en forse investeringen van het Japanse bedrijfsleven en de

Katsukawa Shunei (1762-1819)

overheid stakte de voortgang in de drie projecten op vergelijkbare wijze. Financieringsproblemen, technische problemen en te langzame terugbetaling ontmoedigden de Japanners en deden hen besluiten hun activiteiten te beperken.

Naast de grote mogelijkheden die de Japanners aanvankelijk zagen in de Siberische energiewinning, waren zij ook geïnteresseerd in een enorm transport-project, de Baikul Amur Mainline (BAM) spoorlijn. Na onderbrekingen door de Tweede Wereldoorlog en de dood van Stalin, zetten de Russen in 1974 de bouw van deze

tweedetranssiberische spoorlijn voort. De aanleg van de BAM begon in het westen om uiteindelijk uit te komen in de Japanse zee. Realisatie van dit project zou ook voor de Japanners enorm veel kunnen betekenen, gezien de vele natuurlijke rijkdommen langs de spoorlijn enerzijds, en de mogelijkheid voor snel transport van Japanse goederen naar West-Europa anderzijds. De aanvankelijk snelle voortgang van het project was dan ook in niet geringe mate te danken aan de levering van Japanse technische installaties. Eind 1988 werd echter duidelijk dat, hoewel de meeste rails er liggen, het nog tijden zal duren eer er van een continue lijnverbinding sprake kan zijn.

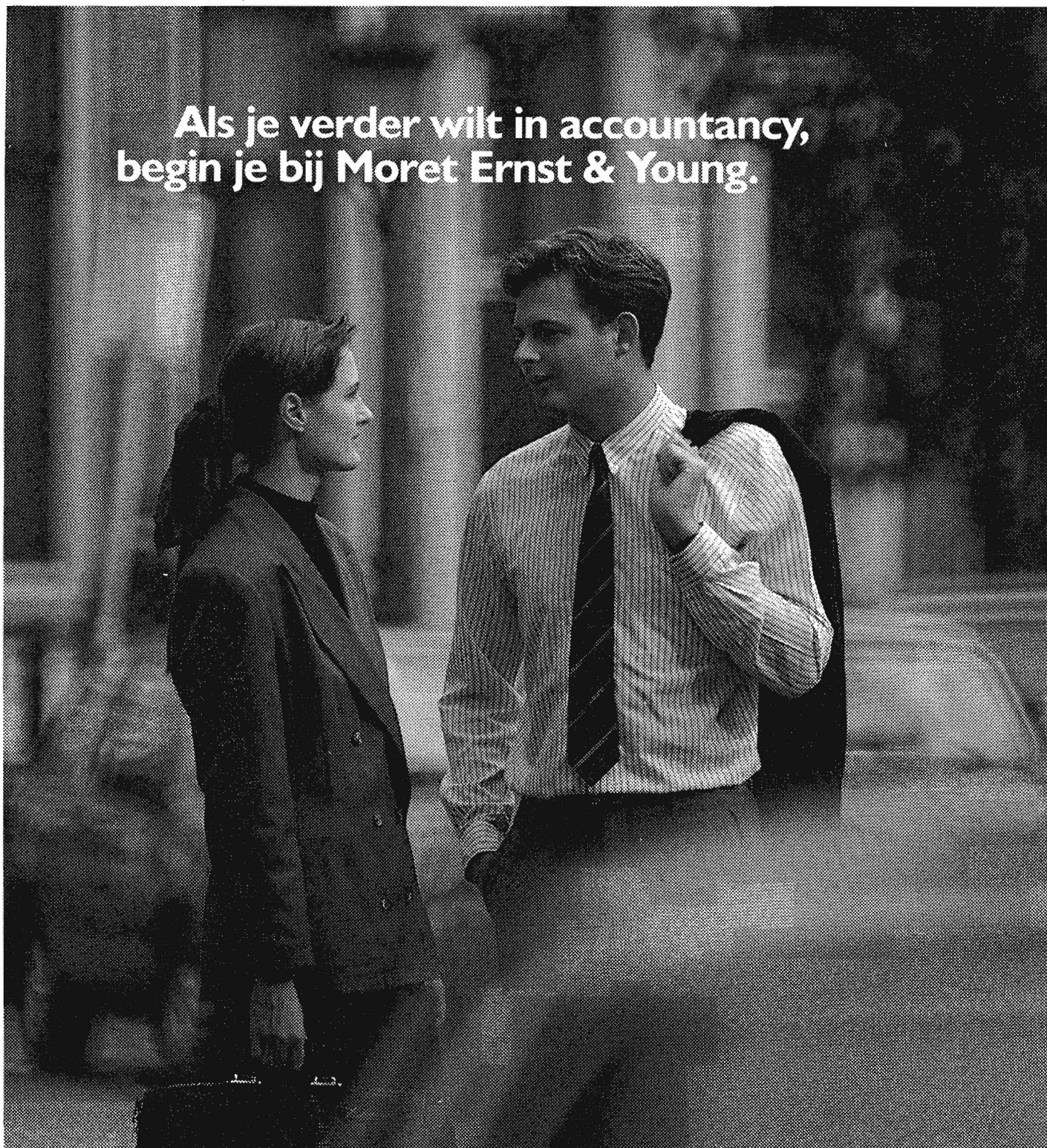
De teleurstellende ervaringen met deze grootschalige projecten zorgden ervoor dat de Japanse bedrijven aan het einde van de jaren zeventig met minder enthousiasme zaken deden met de U.S.S.R. De handel groeide nog wel in absolute zin, maar de snelle progressie was eruit. Sinds 1983 geeft de handel in absolute zin zelfs een daling te zien. Japanse sancties na de inval in Afghanistan en het neerhalen van het Koreaanse vliegtuig met daarin ook 28 Japanse passagiers zijn de directe aanleiding hiervoor.

Er is één vorm van handel die zich aan grootschaligheid heeft kunnen onttrekken. In de kuststroken van Japan en de U.S.S.R. doet een honderdtal kleine bedrijven zaken met elkaar, waarbij er soms sprake is van ruilhandel. Van Japanse zijde worden vooral consumptiegoederen geëxporteerd. De U.S.S.R. levert vooral voedsel en enige grondstoffen. Russische diplomaten spreken vaak positief over deze vorm van handel omdat zij de lokale industrie begunstigt en in hoge mate aan de regionale vraag naar consumptiegoederen voldoet.

STRATEGISCHE ASPECTEN

Japan heeft in haar handelsbetrekkingen met de U.S.S.R. op de kwestie van de Koerillen eilanden na, nooit

**Als je verder wilt in accountancy,
begin je bij Moret Ernst & Young.**

Moret Ernst & Young, registeraccountants komt graag in contact met (bijna) afgestudeerde bedrijfs-economen, die een carrière als registeraccountant of EDP System Auditor ambiëren.

Moret Ernst & Young maakt deel uit van Ernst & Young International, een wereldwijd netwerk van samenwerkende maatschappen van accountants, belastingadviseurs en management consultants. Momenteel werken er zo'n 70.000 mensen in ruim honderd landen. Bel voor een afspraak met de heer R.J.Ekkebus, tel: 010 - 4074368.

** MORET ERNST & YOUNG**

openlijk een politiek beleid gevoerd. Zij geeft geen richtlijnen aan exporterende bedrijven. Toch weten de grote Japanse bedrijven evenwel verbazend goed om te gaan met een aantal gecompliceerde, strategische problemen. Hier bewijst de informele overlegstructuur tussen het Japanse bedrijfsleven en de overheid haar waarde.

Ten eerste is er natuurlijk de moeilijkheid dat handel geschiedt tussen een vrije markteconomie en een (nog steeds) centraal geleide economie. Naast de ideologische tegenstellingen geeft dit tal van praktische problemen zoals bij het berekenen van prijzen, de autonomie van de ondernemingen, boekhoudkundige waarden en de wisselkoersverhoudingen.

Bij de grote Japanse ondernemingen spelen commerciële afwegingen de belangrijkste rol. Zij ondervinden Europese en Amerikaanse concurrentie en willen graag zoveel mogelijk machines en technische installaties aan de Sovjet-Unie verkopen. De Japanse bedrijven hebben te maken met het gevaar dat ze op Westerse markten beconcurrerd kunnen worden met Russische producten uit de door hen geïnstalleerde fabrieken. De totaal verschillende wijze van kostenberekening leidt er

namelijk toe dat Russische bedrijven over kunnen gaan tot dumping van die goederen.

Verder dienen de Japanse bedrijven bij het afsluiten van allerlei verdragen over energieleveranties nauwkeurig de onafhankelijkheid van de Japanse economie af te wegen. Als de Japaners te afhankelijk van energie uit de U.S.S.R. zijn, zou het stopzetten van olieleveranties voor de Russen een dreigmiddel kunnen zijn.

Tenslotte bestaat er het probleem van de soevereiniteit over de Koerilleilanden ten noorden van Japan. Zij worden sinds de Tweede Wereldoorlog door de Sovjet-Unie bezet, maar dit erkennen de Japanners niet. Zij willen dat deze kleine eilandengroep weer onder Japans toezicht komt. Het lijkt bijna een ritueel dat deze claims eens in de zoveel tijd als gespreksonderwerp terugkeren bij zakelijke besprekingen. Sommige Japanners wijzen er zelfs op dat het oplossen van de kwestie van de "Noordelijke eilanden" een onvermijdelijke voorwaarde vormt voor het sluiten van een veelomvattende handelsovereenkomst.

CONCLUSIE

Het is onjuist te veronderstellen dat

Japan en de Sovjet-Unie vanzelfsprekende handelspartners van elkaar zijn. Japan is wel een afnemer van olie, aardgas en steenkool uit de U.S.S.R., maar dit past vooral in haar strategie onafhankelijk te blijven door energieaankopen zoveel mogelijk te spreiden. Japan is vooral in Siberië betrokken bij een aantal grootschalige projecten. Deze verlopen echter moeizaam, of zijn tot stilstand gekomen door financieringsproblemen en technische moeilijkheden. De Sovjet-Unie blijft positieve geluiden naar voren brengen, maar heeft geen baanbrekende voorstellen gedaan om de betrekkingen naar een hoger plan te brengen. Ook zij blijft volharden in haar onvoordelige financieringsvoorwaarden of de kwestie van de Koerilleilanden.

De grote Japanse bedrijven zijn na hun teleurstellende ervaringen in Siberië huiverig om in nieuwe mammoetprojecten betrokken te raken. Voor kleinere ondernemingen, met de kusthandel als voorbeeld, liggen er echter wel mogelijkheden voor nieuwe handelsimpulsen. ■

Frank Heemskerk is derdejaars student economie.

Dit artikel is geschreven n.a.v. een werkstuk bij R. v.d. Voort.

Rostra Economica zoekt met spoed een creatief, artistiek

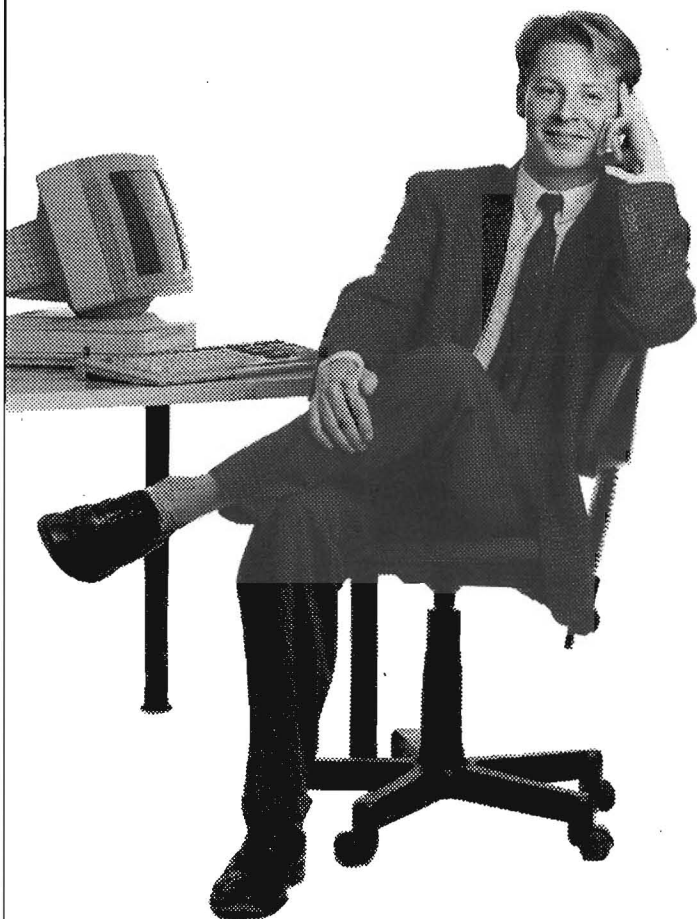
Fotograaf (m/v)

Er wordt van je verwacht dat je de redactie telkens weer blij verrast met oogstrelende foto's.

Bel 525 2497 of kom langs bij Rostra, kamer 2386.

**PAUL (24), REEDS ÉÉN JAAR
IN OPLEIDING VOOR ACCOUNTANT,
IS OP ZOEK NAAR EEN COLLEGA...**

**...MET DE BUL BEDRIJFSECONOMIE
OP ZAK EN DE AMBITIE OM
DOOR TE GROEIEN.**

Bij VB voelde ik mij meteen thuis. Elke dag is anders. Ik werk in steeds wisselende teams. Ik heb zo'n 30 collega's. Wij werken prima samen, van hoog tot laag. We hebben het alleen wat druk. Vandaar dat wij er graag nog iemand bij willen hebben. Die, net als ik vorig jaar, binnenstapt als afgestudeerd Bedrijfseconoom en er tegenaan wil. Voor mij was dit de start van een boeiende baan, waarin ik werk en post-doctorale studie accountancy combineer.

Ik kom bij verschillende cliënten en word voor uiteenlopende problemen geplaatst. Zo leer je veel en kun je snel doorgroeien.

VB is een veelzijdig accountantskantoor met een dertigtal vestigingen in Nederland. Voor onze cliënten verzorgen wij de controle, maar zij

vragen ons ook als adviseur bij informatievoorziening, organisatieverandering en belastingvraagstukken.

Mijn salaris is prima. De verdere arbeidsvoorwaarden (auto, verlof) hoor je in een persoonlijk gesprek. Die zet ik niet allemaal in deze advertentie. Lijkt het je wat? Bel dan voor meer informatie en/of een oriënterend gesprek het onderstaande telefoonnummer. Je stoel staat al klaar.

070-3738388

VB Accountants

Nassaulaan 12, Postbus 19331, 2500 CH 's-Gravenhage, telefoon 070 - 3738484

VB IS GEVESTIGD IN AMERONGEN, ASSEN, BENNEKOM, BERGEN OP ZOOM, BILTHOVEN, BREDA, BREUGEL, DELDEN, DOETINCHEM, DORDRECHT, DRACHTEN, HAARLEM, HEERENVEEN, DEN HELDER, HELMOND, HENGELO, 's-HERTOGENBOSCH, LEEUWARDEN, LELYSTAD, MAASTRICHT, NIEUWEGEIN, ROERMOND, TIEL, TILBURG, VEENDAM, VENLO, VLAARDINGEN, VLISSINGEN, WORMERVEER, ZOETERMEER EN ZWOLLE. HET HOOFDKANTOOR IS GEVESTIGD IN 's-GRAVENHAGE.

"Miep, in het vliegtuig heb ik een stukje voor Rostra geschreven; als ze het willen hebben kun je het laten uittypen door onze secretaresse. Ik zal het origineel op de post doen."
Joop Hartog

Vlucht naar Ithaca

Ik zit in het vliegtuig naar Amerika en voel nu al hoe de behaaglijke genoegens van de onbereikbaarheid over me heen komen. Een uur of vijf rijden buiten New York ligt Cornell University, in Ithaca, waar ik even niets anders aan mijn hoofd zal hebben dan de academische vreugden van lezen en schrijven. Het voelt een beetje aan als een vlucht, een vlucht voor de drukte en de beslommeringen op de faculteit.

De FEE is niet altijd een goede fee, het is soms meer een monster dat haar eigen kinderen verslindt. Ik hoor aardig wat klachten om mij heen, over werkdruk, over moeite om verplichtingen op tijd na te komen, over vervelende klussen die de pret bederven.

De ware wetenschapper droomt zijn leven lang van een vorm van academisch kluizenaarschap. Afgezonderd van het jachtige dagelijkse leven, in een fraai oord, omgeven door stille velden of ruisende bossen. Een bibliotheek, een computer, een organisatie die hem dient. Iemand vertelde me hoe hij op Princeton verwend werd: er zat een belletje op zijn bureau waar

ving en beheer van contractonderzoek etcetera. Sommige zaken heb je in eigen hand. De organisatie van onderwijs en onderzoek kun je ten dele zelf regelen. Maar wat je niet in de hand hebt is de bestuurlijke organisatie aan de faculteit, de manier waarop besluiten worden genomen en uitgevoerd, en de ondersteuning door de staf van de faculteit.

De crisis aan de faculteit is een goede aanleiding en een krachtige stimulans om te bezinnen op de bestuurlijke organisatie. De besluitvorming wordt in feite geblokkeerd en getraineerd door het ontbreken van een sturende autoriteit met een duidelijk doel voor ogen. Dit heeft te maken met de ver doorgevoerde inspraak: bij elke beslissing is elke betrokkene vertegenwoordigd. Dat is mooi en democratisch, maar het leidt tot eindeloze deliberatie en verhindert slagvaardigheid. Het betekent ook dat deelname aan de besluitvorming voor velen onaantrekkelijk is: alles loopt over zoveel schrijven, met zoveel adviezen dat je bijdrage smooit in een moeras van overleg. Alleen wanneer belangen worden geschaad (inkrimping, verlies van status) komt men in het geweer.

Ik zie drie elementen voor een efficiëntere besluitvorming aan de faculteit: efficiëntere adviespraktijk, kortere communicatie en betere stafondersteuning.

Onder efficiëntere adviespraktijk vallen diverse zaken. Moet er over van alles en nog wat door iedereen geadviseerd worden? Vaak zit-

ten er dubblures in de adviespraktijk (vakgroepen en commissies, zoals onderwijs- of onderzoekscmissie). Daarnaast moeten commissies adviseren over simpele zaken: er is bijvoorbeeld een voltallige onderwijscommissie betrokken bij een individuele aanvraag voor een vrij doctoraal. Je zou veel meer moeten delegeren minder advies moeten vragen en direct beslissen. Grote commissies kunnen efficiën-

ter werken door meer te delegeren aan een dagelijks bestuur. Onderwijs- en onderzoekscmissies kunnen dan voltallig vergaderen over belangrijke zaken (jaarverslag cum evaluatie, herstructurering), terwijl eenvoudiger zaken door het dagelijks bestuur worden afgedaan.

Een alternatief is het aantal vakgroepen in te krimpen. Dit verkleint vanzelf de omvang van al die commissies waarin elke vakgroep vertegenwoordigd is. Het nadeel daarvan is dat allerlei coördinatie en besluitvorming binnen de grote vakgroepen moet plaatsvinden. Dat zal ook niet altijd gemakkelijk gaan.

Met kortere communicatielijnen zou veel te winnen zijn en vooral veel brievenschrijverij overbodig worden. De faculteit is verregaand gebureaucratiseerd en lost weinig op in directe conversatie. Je kunt veel verbeteren door functies te combineren in één persoon. Leden van het faculteitsbestuur als voorzitter van belangrijke

Er zou toch gewoon een goed onderwijsbureau moeten zijn

commissies, zoals de onderzoek- en onderwijscommissie, de decaan als voorzitter van al die commissies, leden van het faculteitsbestuur in benoemingscommissies, vakgroepvoorzitters als vertegenwoordiger van de vakgroepen in belangrijke commissies etc. Combinatie van functies is combinatie van informatie en dat coördineert een stuk handiger. Sommige bestuursfuncties worden daarmee zwaarder maar ook zinvoller

Het laatste punt betreft een verbeterde stafondersteuning. Mijn meest recente ervaring betreft de onderwijscommissie waar onderwijsjaarverslag en evaluatie niet van de grond komen door gebrek aan ondersteuning. Er zou toch gewoon een goed onderwijsbureau moeten zijn dat allerlei informatie over het onderwijsproces direct kan opleveren, dat actief kwaliteit en rendement bewaakt en materiaal aanreikt waarmee in de faculteit besluiten kunnen worden genomen?

Zoals ik al zei, de crisis aan de faculteit biedt uitgelezen kansen om er iets moois van te maken. Misschien moet er een commissie komen om zoiets voor te bereiden, misschien is het iets voor de nieuwe decaan. Maar een ding is zeker: er ligt een dankbare taak. ■

"Dromen van academisch kluizenaarschap"

mee hij bedienend personeel kon oproepen voor het ophalen van boeken, een tijdschrift etcetera. Daar hebben ze kennelijk de droom waargemaakt.

De aantasting van dit droombeeld zit in de veelheid van taken die je op de faculteit moet verrichten: bestuurlijk werk, herstructurering van onderwijs, externe verplichtingen, verwer-

Train Grand Vitesse

een feuilleton over de vaderlandse jeugd

"Goedemorgen, de naam is Pim de Bruin, ik heb een afspraak met de heer Flipstra." De receptioniste, waar Pim zich tot richtte, had een voor haar beroepsgroep karakteristieke houding aangenomen en wist op professionele wijze haar handverzorging te combineren met aangename telefoonconversatie. Ze keek enigszins verstoord op van deze werkzaamheden. "Truus, ik bel je zo terug", zei de blonde verschijning en wierp een beschuldigende blik in de richting van Pim. De hoorn gleed vaardig van haar schouder en ze legde de vijl opzij alvorens zich tot Pim te wenden. "Wat kan ik voor u doen meneer?"

"Ik heb een afspraak met de heer Flipstra in verband met een sollicitatie", zei Pim nogmaals en keek naar de roze klont die tussen haar geopende, malende kaken heen en weer schoot. "De heer Flipstra is nog niet aanwezig, maar gaat u daar maar even zitten, dan wordt u zo gehaald." Haar zorgvuldig gemanicuurde vinger wees naar een morsig zithoekje naast de koffieautomaat. Pim nam aldaar plaats en bladerde een beetje door de bedumelde tijdschriften die op een bijzettafeltje lagen. Illustere titels als 'Periodiek van het zuivelproductschap Oost-Flevoland' en 'De korfbalnieuwsbrief' deden de aandacht van Pim al snel verslappen, dus besloot hij de inrichting van de ontvangsthuis te taxeren. Een aantal grijze archiefkasten en dozen ongeordende paperassen stonden verspreid in de bedompte ruimte. Aan een groot prikbord hingen Opsporing Verzocht-affiches zoals Pim ze ook kende van politiebureau's. Een grote ventilator aan het plafond moest voor verkoeling zorgen.

Pim's handpalmen waren klam. Hij had behoefte aan een shagje. Tijdens het draaien dwarrelden plukken tabak op de grond door het trillen van zijn vingers.

De vacature had in de Telegraaf gestaan. Zoals altijd werd deze gebracht door Valerie, zijn opdringerige hospita, die elke ochtend de eindeloze trappen naar zijn zolderkamer besteeg en deze ongevroegde krantenleverantie als excuus aangreep om vervolgens uit te wijden over haar meest recente kwalen. Pim's structurele huurachterstand noopte hem zijn tolerantiegrens in eigen nadeel te verleggen, dus hij liet het maar over zich heen gaan. Het was rond elf, het ochtendgloren deed verwoedde pogingen zich door het krap bemeten zolderraam te manifesteren, toen de deur openzwaaide en Valerie haar entree maakte. Pim schoof de dekens omlaag en hoopte op een wonder maar zijn ogen registreerden het al oude beeld. De hospita was een gezette vijftigster. Ze had zwartgeverfde haren die druilerig langs haar bolle gezicht hingen. Een lang roze peignoir met geel bloemmotief omhulde haar lichaam, maar was niet lang genoeg om de spataderen van haar benen aan het zicht te onttrekken. Aan haar voeten potsierlijke badslippers die versleten waren en door leukoplast bijeengehouden werden. Pim haatte badslippers. "Goedemorgen, jongen, ik heb de krant voor je meegenomen. Misschien staat er vandaag een baantje voor je in", tetterde het mens. Pim gaf zich gewonnen en stond op.

Met koffie en sigaret, om het leed der opstanding te

verzachten, sloeg hij de krant open bij de vacatures. Hij was al een tijdje werkeloos sinds hij zijn studie geriatrie had moeten afbreken wegens gebrek aan tact in de omgang met patienten. Het werd tijd om aan een carrière in het bedrijfsleven te denken. In de rubriek diversen viel zijn blik op de volgende advertentie: 'detectivebureau zoekt met spoed medewerker voor de afdeling Echtscheiding. Aantoonbare vaardigheden en goede fysieke conditie vereist. Kennis van foto- en videoapparatuur gewenst. Karakterbeschrijving: persistent, brutaal, geen eergevoel. Brieven naar Flipstra Investigations, Vichystraat 38.'

Zelden zag Pim een karakterbeschrijving waar hij zo goed aan voldeed, dus stuurde hij de hospita de kamer uit en nam fluitend plaats achter zijn Royal-typemachine.

"Pim de Bruin?"

"Inderdaad", zei Pim en accepteerde de uitgestoken hand. "Mijn naam is Cornelius Flipstra. Excuses dat ik zo laat ben maar ik moest downtown nog wat plooiën glad strijken van m'n laatste case." Pim knikte begrijpend en keek naar

de rijzige gestalte voor hem. De man droeg een lange regenjas en een gleufhoed, in zijn mondhoek bungelde een sigaret. "Volg me", zei hij gebiedend en liep naar de deur van zijn kamer. 'C. Flipstra p.i.' stond met sierlijke letters in het ruit gegraveerd. Binnengekomen wierp onze held met trefzekere hand zijn hoed naar de kapstok en hing zijn jas op. Pim bleef schuchter staan in het midden van de kamer. "Ga zitten" zei Flipstra en wees

naar een stoel. Zelf schoof hij achter zijn imposante bureau en legde zijn benen over elkaar geslagen op het blad. Pim zag een pistool glinsteren in 's mans schouderholster. Flipstra stak een sigaret op en schoof het pakje Lucky Strike in Pim's richting. "Rokertje?" zei hij en inhaleerde diep om vervolgens Pim doordringend aan te kijken. "Ik zoek iemand voor de echtscheidingzaakjes", begon Flipstra: "Je weet hoe het gaat. Man bedriegt vrouw. Vrouw wil scheiden. Man ontkent. Vrouw huurt detective voor pikante plaatjes. Man lapt alimentatie. Vrouw lapt ons. Got it?" "Zo'n beetje," stamelde Pim. Hij ging verder. "Ik begin te oud te worden om nachtenlang op een boomtak te zitten voor een kiekje van onwettig parende tortelduifjes. Daar wil ik dus iemand voor hebben. Ben jij de man voor de job?" Pim schraapte zijn keel. "Ik denk van wel. Ik heb de nodige ervaring met gluren."

"Mooi," zei Flipstra: "In dit vak krijg je mensenkennis en ik heb wel vertrouwen in je." Hij stond op en liep naar het raam. Met duim en wijsvinger duwde hij twee lamellen van de luxaflex uit elkaar. In de verte klonk een politiesirene. "Het is een rotte wereld, out there. Vol ellende en misdaad," mompelde Flipstra naar buiten starend: "Ik verdien er mijn brood mee, maar als het zou helpen dan gaf ik nu meteen mijn baan op voor een vredige wereld." Toen wendde hij zich weer tot Pim.

"Gefeliciteerd, je bent aangenomen."

JACCO
KROON

ROSTRA 178 JULI 1991

ARTHUR
ANDERSEN
ARTHUR ANDERSEN & CO., S.C.

COMPONISTEN GEZOCHT (M/V).

Het financiële reilen en zeilen van een bedrijf kan natuurlijk gezien worden als een droge combinatie van cijfers. Maar toch.

Tussen die cijfers bestaat wel degelijk een verband. Allemaal dragen ze een betekenis met zich mee. Elke post vertelt z'n eigen verhaal.

Wie ze op die manier bezieet, ontdekt feilloos de valse noot in de partituur. Wie ze zo kan lezen, voelt snel genoeg of het hier gaat om een grandioze ouverture of een zwanezang.

Wie dit kan, zou bij Arthur Andersen kunnen werken. Wij zien accountancy als meer dan een plichtmatig controleren.

Veel eerder gaat het om adviseren. Daarin kan de ene accountant zich van de andere onderscheiden. Dat deze filosofie in de praktijk werkt, blijkt.

Arthur Andersen heeft wereldwijd inmiddels meer dan 57.000 medewerkers verspreid over meer dan 300 vestigingen. Maar waar u ook binnen-

komt, overal zal u één ding opvallen: hier doen mensen met plezier hun werk.

Voor onze vestigingen in Den Haag, Rotterdam, Eindhoven en Amsterdam zijn we nu op zoek naar jonge bedrijfseconomen en HEAO's die net zoveel plezier aan hun vak beleven. Of op z'n minst zouden willen beleven.

Heb je 'n dergelijk enthousiasme voor je vak? Schrijf dan naar mev. E. Piller, Stadhoudersplantsoen 24, 2517 JL Den Haag. Of bel 070-3425625. We maken graag 'ns met je kennis.

ARTHUR
ANDERSEN

ARTHUR ANDERSEN & CO., S.C.

ACCOUNTANCY